

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2017/118

Karar Sayısı : 2017/120

Karar Tarihi: 12.7.2017

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 16. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 31.10.2006 tarihli ve 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu'nun;

A. 21. maddesinin ikinci fıkrasının dördüncü cümlesinin,

B. 30. maddesinin ikinci fıkrasının dördüncü cümlesinin,

Anayasa'nın 2. ve 135. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

OLAY: Üst üste iki dönem Tohum Sanayicileri ve Üreticileri Alt Birliği (TSÜAB) Yönetim Kurulu Başkanlığı yapan, Yönetim Kuruluna tekrar seçilen ve Yönetim Kurulu Başkanlığına tekrar aday olan davacının, adaylığının reddine dair TSÜAB Yönetim Kurulu kararının iptali için açılan davada, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırılık iddiasını ciddi bulan Mahkeme, iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un, itiraz konusu kuralların da yer aldığı 21. ve 30. maddeleri şöyledir:

“Alt birlik yönetim kurulu

MADDE 21- Alt birlik yönetim kurulu iki yıllık bir dönem için genel kurul üyeleri arasından seçilen en az beş asıl ve aynı sayıda yedek üyeden oluşur. Yönetim kurulu asıl üyeleri, ilk toplantılarında yönetim kurulunun vereceği görevleri yürütmek üzere gizli oyla, kendi aralarından bir başkan, bir başkan yardımcısı ve bir sayman üye seçerler. Yönetim kurulunun vereceği görevler ile alt birliğin işlerini yürütmek üzere bir genel sekreter tayin edilir. Genel sekreterin nitelikleri ile görevleri, alt birlik tüzüğünde belirlenir.

Yönetim kurulu başkanı; yönetim kuruluna başkanlık ve alt birliği temsil eder. Alt birliğin malî işlerinden ve bu konu ile ilgili defter ve kayıtların tutulmasından sayman üye ile birlikte, diğer defterler ve yazışmalarla ilgili olarak da genel sekreterle birlikte sorumludur. Başkanın yokluğunda kendisine başkan yardımcısı vekalet eder. Üst üste iki dönem başkanlık yapanlar aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilemezler.

Yönetim kurulu ayda bir defadan az olmamak üzere başkanın çağrısı ile salt çoğunlukla toplanır. Katılanların salt çoğunluğu ile karar alınır; eşitlik halinde kararı, başkanın oyu belirler.

Yönetim kurulu toplantılarına ilişkin usul ve esaslar, alt birlik tüzüğü ile belirlenir.

Yönetim kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Genel kurul gündemini hazırlamak ve genel kurulu toplantıya çağırarak.
- b) Alt birliğin dönem bilançosunu, faaliyet raporunu ve tahmini bütçesini hazırlayıp genel kurula sunmak.
- c) Genel kurul kararlarını uygulamak.
- d) Üyeler arasında iletişim ve dayanışmayı sağlamak.
- e) Üyelerin ve tohumculuk sektöründe faaliyet gösteren kişilerin mesleki bilgi ve görgülerinin artırılması ve geliştirilmesi için konferans, seminer, kurs, sempozyum ve benzeri eğitim işlerini düzenlemek.
- f) Tohumculuk sektörünün geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak, sektörle ilgili inceleme ve araştırma yapmak veya yaptırmak.
- g) Üyeler hakkında disiplin cezasını gerektiren veya suç teşkil eden fiillerin varlığı hâlinde, disiplin kurulunu göreve çağırarak.
- h) Alt birlik adına taşınır ve taşınmaz mal almak, satmak, ipotek etmek ve bunlar üzerinde her türlü aynî hak tesis etmek.
- i) Genel kurulca verilecek diğer görevleri yapmak.”

“Birlik Yönetim Kurulu ve görevleri

MADDE 30- Birlik Yönetim Kurulu, iki yıllık bir dönem için temsilciler arasından Birlik Genel Kurulunca her alt birlikten en az bir temsilci olmak üzere seçilen asgarî beş asıl ve aynı sayıda yedek üyeden oluşur. Asıl üyeler ilk toplantılarında, Yönetim Kurulunun vereceği görevleri yürütmek üzere gizli oyla, kendi aralarından bir Başkan, bir Başkan Yardımcısı ve bir Sayman seçerler. Yönetim Kurulu Başkanı aynı zamanda Birliğin de başkanıdır. Yönetim Kurulunun vereceği görevler ile Birliğin işlerini yürütmek üzere bir Genel Sekreter tayin edilir. Genel Sekreterin nitelikleri ile görevleri, Birlik Tüzüğünde belirlenir.

Yönetim Kurulu Başkanı; Yönetim Kuruluna başkanlık ve Birliği temsil eder. Birliğin malî işlerinden ve bu konu ile ilgili defter ve kayıtların tutulmasından Sayman üye ile birlikte; diğer defterler ve yazışmalarla ilgili olarak da Genel Sekreterle birlikte sorumludur. Başkanın yokluğunda kendisine Başkan Yardımcısı vekalet eder. Üst üste iki dönem Başkanlık yapanlar aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilemezler.

Yönetim Kurulu ayda bir defadan az olmamak üzere Başkanın çağrısı üzerine salt çoğunlukla toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Eşitlik halinde kararı, Başkanın oyu belirler.

Yönetim Kurulu toplantılarına ilişkin usul ve esaslar Birlik Tüzüğü ile belirlenir.

Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Genel Kurul gündemini hazırlamak ve toplantıya çağırmak.

b) Birliğin dönem bilançosunu, faaliyet raporunu ve tahmini bütçesini hazırlayıp Genel Kurula sunmak.

c) Genel Kurul kararlarını uygulamak.

d) Alt birlikler arasında iletişim ve dayanışmayı sağlamak.

e) Üyelerin ve tohumculuk sektöründe faaliyet gösteren kişilerin meslekî bilgi ve görgülerinin artırılması ve geliştirilmesi için konferans, seminer, kurs, sempozyum ve benzeri eğitim işlerini düzenlemek.

f) Tohumculuk sektörünün geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak, sektörle ilgili inceleme ve araştırma yapmak veya yaptırmak.

g) Üyeler hakkında disiplin cezasını gerektiren veya suç teşkil eden fiillerin varlığı hâlinde, Disiplin Kurulunu göreve çağırmak

h) Birlik adına taşınır ve taşınmaz mal almak, satmak, ipotek etmek ve bunlar üzerinde her türlü aynı hak tesis etmek.

ı) Alt birliklerin aidatlarını süresi içinde yatırmalarını sağlamak ve bu konuda gerekli denetimleri yapmak.

i) Genel kurulca verilecek diğer görevleri yapmak.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca, Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 31.5.2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda, bu hükmün iptali için

Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir.

3. 5553 sayılı Kanun'un 21. maddesinde, Alt Birlik Yönetim Kurulu'na ilişkin hükümler yer almaktadır. Maddenin ikinci fıkrasının itiraz konusu dördüncü cümlesindeki kural, Alt Birlik Yönetim Kurulu Başkanı için düzenlenmiştir. Kanun'un 30. maddesinin ikinci fıkrasının dördüncü cümlesinde ise aynı düzenleme Türkiye Tohumcular Birliği Yönetim Kurulu Başkanı için öngörülmüştür.

4. Bakılmakta olan dava, üst üste iki dönem Tohum Sanayicileri ve Üreticileri Alt Birliği Yönetim Kurulu Başkanlığı yapan davacının, yeni seçimlerde Yönetim Kurulu Başkanlığı adaylığının Alt Birlik yönetim kurulunca reddi üzerine ret işleminin iptali talebine ilişkindir.

5. Bu durumda, Kanun'un 30. maddesinin ikinci fıkrasının dördüncü cümlesi davada uygulanacak kural olmadığından, bu cümleye ilişkin başvurunun, Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

6. Açıklanan nedenlerle, 31.10.2006 tarihli ve 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu'nun;

A. 21. maddesinin ikinci fıkrasının dördüncü cümlesinin ESASININ İNCELENMESİNE,

B. 30. maddesinin ikinci fıkrasının dördüncü cümlesinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu cümleye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

7. Başvuru kararında özetle, itiraz konusu kuralın uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararlar doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

8. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "İtiraz başvuru kararı ve ekleri" başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde "Yürürlüğü durdurma talebi varsa, yürürlüğün durdurulmaması durumunda doğacak olan telafisi imkânsız zararların açıklanması" gerektiği belirtilmektedir. Ancak başvuran mahkemece, bu konuda bir gerekçe belirtilmeksizin sadece "uygulanması durumunda telafisi güç veya imkânsız zararlar doğabileceği göz-etilerek" ifadesine yer verilmek suretiyle yürürlüğün durdurulması talebinde bulunulduğu görüldüğünden, söz konusu talebin yöntemine uygun olmadığı anlaşılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle; 31.10.2006 tarihli ve 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu'nun 21. maddesinin ikinci fıkrasının dördüncü cümlesinin yürürlüğünün durdurulması talebinin, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri

Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından REDDİNE, 31.5.2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

10. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Taylan BARIN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

11. Başvuru kararında özetle, Anayasa'nın 135. maddesinde, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının organlarının kendi üyeleri tarafından seçilmesi öngörülerek üyeler bakımından seçme, adaylar bakımından ise seçilme hakkının tanındığı, üst üste iki dönem alt birliklerde yönetim kurulu başkanlığı yapmış olanların aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve seçilemeyeceğine yönelik yasaklamanın, demokratik hakların kullanılmasını engelleyici nitelikte olduğu, seçme ve seçilme hakkını ölçsüz bir şekilde sınırlandırdığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 135. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

12. İtiraz konusu kuralda, alt birlik yönetim kurullarında üst üste iki dönem başkanlık yapanların aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilemeyeceği hüküm altına alınmaktadır.

13. Anayasa'nın 135. maddesinde, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında gizli oyla seçilen kamu tüzel kişilikleri olduğu belirtilmiştir. Tüzel kişilikleri olan bu tür meslek kuruluşlarının yönetsel vesayet ağırlığı, yönetim ve mali konularda denetim yoğunluğunu getirmekle birlikte, organlarını kendi üyeleri arasından kanunda belirlenen yöntemlere göre seçmeleri ilkesi benimsenmiştir.

14. Bunun dışında, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının organlarının görev süresiyle ilgili olarak ise Anayasa'da herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kanun koyucu, Anayasa'da belirtilen esaslara aykırı olmamak kaydıyla, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları ile ilgili olarak Anayasa'da yer almayan konulara ilişkin düzenleme yapma yetkisine sahiptir. Yasamanın asliliği ve genelliği ilkesi, anayasada açıkça düzenlenmeyen alanlarda parlamentonun serbestçe kural koyabilmesini gerektirir.

15. Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu vurgulanmış olup, hukuk devleti; hak ve özgürlükleri güvenceye alan devlettir. Kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması ve keyfi davranmaması gerekir.

16. Anayasa Mahkemesi kararlarında belirtildiği gibi, kamu yararı, bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın, yalnız özel çıkarlar için veya yalnız belli kişilerin yararına olarak kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması halinde, söz konusu kanun hükmü Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düşer. Açıklanan ayırık hâl dışında, bir kanun hükmünün ülke gereksinimlerine uygun olup olmadığı ve hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği bir siyasi tercih sorunu olarak kanun koyucunun takdirinde olduğundan, bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz.

17. 5553 sayılı Kanun'un 16. maddesinde alt birlikler, *"tohumculuk sektörünün geliştirilmesi ile sektörde faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişiler arasında meslekî dayanışma sağlayarak meslekî faaliyetleri kolaylaştırmak, tohumculuk faaliyetinde bulunanların ekonomik ve sosyal haklarının korunmasını sağlamak ve mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek amacıyla bitki ıslahçıları, tohum sanayicileri ve üreticileri, fide üreticileri, fidan üreticileri, tohum yetiştiricileri, tohum dağıtıcıları, süs bitkileri üreticileri ve tohumculukla ilgili diğer konularla iştigal eden en az yedi gerçek veya tüzel kişi tarafından faaliyet konularına göre kurulan, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları"* olarak tanımlanmaktadır.

18. İtiraz konusu kural, üst üste iki dönem yönetim kurulu başkanlığı yapanların, aynı göreve aradan iki dönem geçmeden seçilemeyeceklerini düzenlemektedir. Böyle bir düzenleme yapılması ise anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun takdir yetkisindedir.

19. Meslek kuruluşları veya üst kuruluşlarında yöneticilik görevlerine süre sınırlaması getiren kuralların, uzun süre aynı görevde kalmanın meydana getireceği sakıncaların önlenmesi, fırsat eşitliğinin sağlanması ve yönetime dinamizm getirilmesi gibi amaçlarla ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kuralın kamu yararına aykırı olduğu söylenemez. Kaldı ki çağdaş demokrasilerde benzer gerekçelerle seçimle işbaşına gelinen bazı kamusal görevler bakımından itiraz konusu kurala benzer şekilde dönem sınırlandırmasına gidildiği görülmektedir.

20. Diğer taraftan kuralla, alt birliklerde üst üste iki dönem başkanlık yapanların aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilmeleri yasaklanmakta; kişilerin bu süre zarfında aynı alt birliklerin yönetim kurullarında başkan yardımcılığı dâhil görevler üstlenmelerine veya farklı alt birlikler ile birlik yönetim kurulu başkanlığına seçilmelerine herhangi bir engel bulunmamaktadır. Sınırlamanın getiriliş amacı da dikkate alındığında, aynı birlik başkanlığı için getirilen üst üste iki dönem başkanlık yapanların aynı göreve yeniden seçilebilmeleri için iki seçim dönemi beklemelerine yönelik sınırlamanın ölçsüz olduğu söylenemez.

21. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 135. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

22. Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN ile Celal Mümtaz AKINCI, bu görüşe katılmamışlardır.

V. HÜKÜM

31.10.2006 tarihli ve 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu'nun 21. maddesinin ikinci fıkrasının dördüncü cümlesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN ile Celal Mümtaz AKINCI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 12.7.2017 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2017/118

Karar Sayısı : 2017/120

KARŞIOY GEREKÇESİ

Aynı konuya ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin, 10.1.2013 tarih ve E.2012/128, K.2013/7; 27.3.2014 tarih ve E.2013/150, K.2014/132 ve 22.10.2014 tarih ve E.2014/154, K.2014/159 sayılı İPTAL kararlarındaki gerekçeler doğrultusunda, itiraz istemine konu kuralın İPTALİNE karar verilmesi gerektiği kanaatinde olduğumuzdan, çoğunluğun iptal isteminin REDDİ yolundaki kararına katılmıyoruz.

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Hicabi DURSU

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Esas Sayısı : 2017/118

Karar Sayısı : 2017/120

KARŞIOY GÖRÜŞÜ

1. İtiraz konusu 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu'nun 21.maddesinin ikinci fıkrasının dördüncü cümlesinde "*üst üste iki dönem başkanlık yapanlar aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilemezler*" kuralı yer almaktadır.

2. Anayasa'nın 135. maddesinde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında gizli oyla seçilen kamu tüzelkişileri olduğu belirtilmiştir. Tüzelkişilikleri olan bu tür meslek kuruluşlarının yönetsel vesayet ağırlığı, yönetim ve mali konularda denetim yoğunluğunu getirmekle birlikte, organlarını kendi üyeleri arasından kanunda belirlenen yöntemlere göre seçmeleri ilkesi benimsenmiştir. Böylece Anayasa, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetim ve işleyişlerinin demokratik hukuk devleti esaslarına uygun olması kuralını öngörmüştür

3. Demokrasinin olmazsa olmaz koşullarından biri seçimlerin serbest, eşit ve genel-oy ilkelerine dayalı olarak gerçekleştirilmesidir. Anayasa'nın 135. maddesinde öngörülen düzenleme uyarınca, oda yönetim kurulunda başkanlık yapacakların, kanunda gösterilen usullere göre seçilecekleri açıktır. Ancak Kanunla seçim konusunda yapılacak düzenlemelerin demokratik hukuk devletiyle bağdaşır olması gerekir.

4. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetim kurulu başkanlığına seçilme hakkı demokratik bir haktır, Anayasa'nın 135. maddesinde öngörülme-yen iki dönem üst üste yönetim kurulu başkanlığı yapanların aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilemeyeceklerine ilişkin yasak seçime katılan

üyelerin kanaatinin serbestçe oluşmasını engellediğinden üyeler yönünden seçme adaylar yönünden seçilme hakkına müdahale oluşturur.

5. Kamu kurumu niteliğinde olsa da sivil toplum örgütlerine bu tür seçilememe yasakları getirilmesi demokratik hukuk devleti anlayışıyla bağdaşmayacağından Anayasa'ya aykırılık oluşturur. Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu vurgulanmış olup, hukuk devleti; hak ve özgürlükleri güvenceye alan devlettir.

6. Demokratik hukuk devletinde temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alınması esastır. Demokratik hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez unsurlarından birisi de özgür, genel, eşit ve gizli oya dayalı, hoşgörü, açık fikirlilik ve çoğulculuk anlayışı içerisinde ilgililerin birbirleriyle rekabet edebildiği dürüst ve düzenli seçimlerin varlığıdır. Bu şekildeki bir devlette yönetime gelmede ve ayrılmada tek yol seçimler olup, buna ilişkin yasaklar ve sınırlamaların demokratik hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz. Temelde siyasi hayata ait olan bu haklar örgütsel hayat içinde gerçekleştirilen seçimler için de geçerlidir.

7. Gerek genel siyasal hayatta gerekse de örgüt içi seçimlerde yasa koyucu güç yoğunlaşması ve yozlaşmasının neden olabileceği oligarşik eğilimlerin ortaya çıkmasını önlemek gibi gerekçelerle dönem sınırı getirebilir. Bunun seçme ve seçilme hakkını müdahale ettiği kuşkusuzdur. Meslek kuruluşlarının kamu kurumu niteliği taşıması idareye bu konuda geniş bir takdir hakkı tanınmasının gerekçesi olamaz.

8. Anayasanın 2..maddesinin ışığı altında 135. maddeyi yorumladığımızda bu maddenin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iç işleyişinde seçme ve seçilme hakkını güvence altına aldığını görmekteyiz. İtiraz konusu kuralla getirilen sınırlamanın bu maddedeki seçme ve seçilme hakkına yaptığı müdahale ölçülü olmakla beraber demokratik toplum düzeninin gerçekleştirilmesi ve sürdürülmesi zorlayıcı ve aciliyeti olan bir toplumsal ihtiyaca da denk düşmemektedir.

9. Demokratik bir toplum düzeninde kişilerin kendi hür iradeleriyle kim veya kimler tarafından yönetileceklerini belirlemeleri esastır. Seçimle gelen bir yönetim, iktidar aygıtını demokratik olmayan bir şekilde kullanıyor, manipüle ediyorsa en nihayetinde seçmenleri tarafından uzaklaştırılabilir. Kamu kurumu niteliğindeki bir meslek kuruluşunda seçilmeyle ilgili dönem sınırlaması getirmek o kuruluşu meydana getiren üyelerin özgür iradelerine ve tercihlerine saygı göstermemekle eşdeğerdedir.

10. Devletin paternalist bir tarzda müdahalede bulunması demokratik toplum düzeninin gerçekleştirilmesini bir anlamda zorlaştırmaktadır çünkü böyle bir toplum hatalı kararlarının, yanlış tercihlerinin sonuçlarıyla başedebilen kişiler yerine bir üst otoritenin herşeyi belirlemesinin verdiği rahatlığa güvenen bireyler ortaya çıkarmaktadır. İtiraz konusu kuralın amacı ilgili kuruluşların demokratik bir tarzda işleyişlerini sağlamaksa bunun için zora başvurmaya, sınırlamalara gitmeye, kanımca, gerek yoktur. Burada yapılması gereken dürtmedir (*nudge*)¹, zorlama değil.

¹ Dürtme (*nudge*), insanların çeşitli konulardaki hatalı olabilecek tercihlerini zora başvurmadan, özgürlüklerini sınırlamadan etkilemeyi amaçlayan “seçim mimarisi”ne (*choice architecture*) dayanan politikalar anlamına gelmektedir. Bu konuda bkz: Anne van Aaken (2015), Constitutional Limits to Nudging: A Proportionality Assessment, University of St. Gallen Law School, Law and Economics Research Paper Series, Working Paper No. 2015-03; Richard H.Thaler - Cass R.Sunstein (2013), Dürtme, İstanbul: Pegasus.

11. Belirtilen nedenlerle ilgili kuralın Anayasa'nın 2., 13. ve 135. maddelerine aykırı olduğu düşüncesiyle karara katılmıyorum.

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Esas Sayısı : 2017/118
Karar Sayısı : 2017/120

KARŞIOY GEREKÇESİ

Aynı konuya ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin 30.9.2005 tarih ve E.2005/78, K.2005/59; 10.1.2013 tarih ve E.2012/128, K.2013/7; 27.3.2014 tarih ve E.2013/150, K.2014/132 ve 22.10.2014 tarih ve E.2014/154, E.2014/159 sayılı İPTAL kararlarındaki gerekçeler doğrultusunda, itiraz istemine konu kuralın İPTALİNE karar verilmesi gerektiği kanaatinde olduğumuzdan, çoğunluğun iptal isteminin REDDİ yolundaki kararına katılmıyoruz.

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Recep KÖMÜRCÜ